Egidijus Šatavičius

Žuvinto ežero ir palių pakrančių žvalgymas

1995 m. LKPC archeologinė ekspedicija pradėjo kompleksinį Žuvinto ežero ir palių pakrančių žvalgymą. Pirmajame etape žvalgyta R ir PR senojo ežero pakrantė (Verebiejai-Liepakojis-Žuvintai-Ąžuoliniai-Saltininkai). Tiesia linija tarp galinių punktų tai būtų 13 km ilgio atkarpa. Aptiktos 22 radimvietės, tarp jų akmens amžiaus radinių aptikta 21, o geležies amžiaus ir viduramžių laikų - 4 objektuose. Kai kuriose vietose aptikta įvairaus laikotarpio radinių. Dviejose radimvietėse yra išlikęs akmens amžiaus gyvenviečių kultūrinis sluoksnis.

Žuvintų gyvenvietė I yra 700 m į V nuo Žuvintų kaimo P galo ir kelio Ąžuoliniai-Aleknonys, 300 m į PR nuo Bambenos ir Kiaulyčios santakos, masyvaus kyšulio, įsiterpusio į palias, ŠV kampe. P gyvenvietės dalis yra ant statoko šlaito (čia ariamas laukas), o Š - lygioje terasėlėje, vos vos teiškilusioje virš durpyno. Čia iškastame šurfe surastas iki 70-80 cm storio kultūrinis sluoksnis. Gyvenvietė užima 60x70 m plotą. Jos paviršiuje ir iškastame šurfe surasti 57 titnagai ir 5 žiestos puodų šukės (viena su žalsvai ruda glazūra). Titnaginiai radiniai tipologiškai ir pagal patiną skirtini 2 kompleksams. Radinių su balta patina aptikta 48: 3 vienagaliai skaldytiniai, 6 skeltės ir jų fragmentai (1 labai masyvi), 1 dirbinio fragmentas, 4 nuoskalos su retušu, 32 įvairaus dydžio švarios nuoskalos ir 2 stambios atplaišos. Šis titnaginių radinių kompleksas skiriamas Liungbių kultūrai ir datuojamas Aleriodo pabaiga-Driaso III pradžia (X tūkstantmečio pr. Kr. pabaiga-IX tūkstantmečio pr. Kr. pradžia).

Titnaginių radinių be patinos surasta 11: 1 netaisyklingas skaldytinis, 3 skelčių fragmentai, 1 kaltelis ir 6 nuoskalos. Jų kultūrinė ir chronologinė priklausomybė šiuo metu lieka neaiški.

Ąžuolinių (Dambavaragio) gyvenvietė I yra 900 m į Š nuo Bambenos upės užtvankos, jos kairiajame krante, žemų šienaujamų pievų ŠR pakraštyje, ties jų riba su durpynu. Gyvenvietė užima 100x100 m dydžio

plotą lygiu paviršiumi. Jos centrinėje dalyje yra kelios barsukų olos. Čia iškastame šurfe iš karto po velėna aptiktas iki 40 cm storio juodžemis - gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Kurmiarausiuose ir šurfe surasti 8 titnagai (2 skelčių dalys ir 6 nuoskalos), 8 smulkios šukelės su grūsto granito priemaišomis molio masėje ir 3 smulkūs kaulų fragmentai. Gyvenvietė datuojama viduriniuoju neolitu.

In situ buvusių titnaginių radinių aptikta ir R pakrantės centre, ties Liepakojų pusiasalio pabaiga esančioje masyvioje saloje.

Titnaginių radinių kiekiu ryškiai išsiskyrė PR palių krantas, į ŠR nuo Saltininkų kaimo. Čia 1,5 km ilgio atkarpoje išaiškintos net 7 viena greta kitos esančios kompaktiškos akmens amžiaus radimvietės. Daugumos jų radiniai datuojami mezolito vidūriu - antrąja puse.

Archeologinė žvalgyba parodė, jog Žuvinto ežero pakrantės (nors ir molėtos) buvo tankiai apgyvendintos jau akmens amžiuje. Žvalgymus numatoma tęsti ir ateityje.

Aurelijus Škimelis

Neaiškių archeologijos objektų ir paminklų žvalgymas Kretingos r. 1994 metais

1994 m. LKPC žvalgė Kretingos rajono neaiškius archeologijos objektus ir paminklus. Vaineikių kaimo gyventojas Liudvikas Liaudanskis renka įvairius senovinius daiktus. Jo sodyboje yra dvejos akmeninės trinamosios girnos. Pirmųjų girnų ilgis 55 cm, plotis 44 cm, aukštis 15 cm, įtrynimų gylis 6 cm. Antrųjų girnų ilgis 60 cm, plotis 45 cm, aukštis 18 cm, įtrynimų gylis 6,5 cm. Abejos girnos netaisyklingos formos. Šalia girnų taip pat buvo ir vienas trintuvas.

L.Liaudanskis nurodė, kad **Vaineikių kaime,** kairiajame Akmenos krante, kadaise yra buvusi "Žuvėdų pilalė". Pasak jo, švedai buvo išsikasę kalne urvus ir juose slėpėsi. Bet kai lietuviai švedus sumušė, juos visus sulaidojo Akmenos ir Šlaveitos santakoje, kur ir dabar yra švedų kapeliai. Minima "Žuvėdų pilalė" yra 200 m į V nuo tilto per Akmenos upę, 300 m į Š nuo kelio Vaineikiai-Darbėnai, 900 m į PR nuo Vaineikių kaimo